

Sebastian Drabik

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie

Członkowie KPP w krakowskiej PZPR

KPP i jej rola

Partia komunistyczna na ziemiach polskich była od początku swego istnienia sterowana przez czynniki sowieckie z Moskwy. Już w momencie swego powstania (w grudniu 1918 r. z połączenia Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy oraz Polskiej Partii Socjalistycznej – Lewicy), Komunistyczna Partia Robotnicza Polski (KPRP, od 1925 r. Komunistyczna Partia Polski) opowiadała się przeciw budowie niepodległego państwa polskiego. Jej celem było utworzenie europejskiej republiki rad pod przewodnictwem bolszewików. Nie będę tutaj przypominał poszczególnych wydarzeń z dziejów tej formacji w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Warto zauważyć, że opracowaniem historii KPP zajmowali się min. jeszcze w latach trzydziestych ubiegłego wieku Józefa Mitzenhammer vel Alfred Reguła, a w okresie powojennym Henryk Cimek, Antoni Czubiński czy Krystyna Trembicka¹. W ostatnich latach tematykę dziejów KPP podejmowali m.in. Emil Horoch, Mariusz Krzysztofiński, Mirosław Szumiło². Zagadnienie to wymaga jednak dalszych badań i to zarówno w ujęciu ogólnopolskim jak i regionalnym.

Zastanówmy się czym w istocie była KPP i jakie były jej cele i zamierzenia zawarte w dokumentach programowych. To ważne, ponieważ władze Polskiej Partii Robotniczej, a potem Polskiej

---

¹ A. Reguła, *Historia Komunistycznej Partii Polski w świetle dokumentów*, Warszawa 1994; H. Cimek, *Historia Komunistycznej Partii Polski*, Warszawa 1984; K. Trembecka, *Między utopią a rzeczywistością. Myśl polityczna KPP 1918-1939*, Lublin 2007; A. Czubiński, *Komunistyczna Partia Polski 1918-1938. Zarys historii*, Poznań 1988.

² E. Horoch, *Komunistyczna Partia Robotnicza Polski w województwie lubelskim 1918-1938*; M. Krzysztofiński, *Komuniści na Rzeszowszczyźnie 1918-1944/45*, Rzeszów 2010; M. Szumiło, *Roman Zambrowski 1909-1977. Studium z dziejów elity komunistycznej w Polsce*, Warszawa 2014.

Zjednoczonej Partii Robotniczej odwoływały się (choć wybiórczo) do dziedzictwa kapepowskiego. Przyjęta już 16 grudnia 1918 r. podczas tzw. zjazdu zjednoczeniowego SDKPiL oraz PPS–Lewicy platforma programowa wyraźnie określała stosunek do Polski niepodległej, która odrodziła się po 123 latach niewoli. Wspomniana platforma mówiła wprost: „Odbiciem imperialistycznej i kontrrewolucyjnej polityki klas burżuazyjnych polskich jest polski socjalpatriotyzm. Będąc wyrazem chwiejnej ideologii drobnomieszczactwa stawał się on narzędziem to tej, to innej grupy imperialistycznej, swojej czy obcej, propagatorem najkrzykliwszej frazeologii niepodległościowej maskującej rabunkową istotę wojny. W rezultacie dąży on do uwikłania ludu polskiego w nieskończone pasmo wojen nacjonalistycznych ze wszystkimi narodami ościennymi, do podporządkowania całego życia społecznego interesom zaborczego militarizmu polskiego. Podszywając się obłudnie i demagogicznie pod hasło socjalizmu, przeciwstawia się on wszelkim porywom mas proletariackich do ostrej walki rewolucyjnej, rozbija masowe organizacje tej walki, odgrywa w stosunku do klasy robotniczej rolę kontrrewolucyjnego hamulca, depce najżywotniejsze interesy tej klasy dla sojuszu z burżuazyjną reakcją”³.

Najważniejszym celem KPP było unicestwienie „burżuazyjnej” Polski. Jaki zdaniem komunistów powinien być los Polski? Na to w istocie retoryczne pytanie przyniósł wyraźnie odpowiedź projekt rezolucji o sytuacji w Polsce przedstawiony na II konferencji KPRP w lutym 1921 r. Stwierdza się tam wyraźnie: „Jako naczelne hasło, które przenikać musi całą agitację i wiązać ze sobą wszystkie poszczególne hasła, partia wysuwać winna ideę dyktatury proletariatu i wpajać w najszerze masy przekonanie, że jedynie Polska Republika Rad Robotniczych, w ścisłym sojuszu politycznym i gospodarczym z odbudowującą się Rosją Sowiecką, będzie w stanie wyprowadzić Polskę z ruiny gospodarczej i uratować ją przed losem bezlitośnie łupionej i wyzyskiwanej kolonii Zachodu”⁴. Kwestionowano także integralność terytorialną II Rzeczypospolitej, nie tylko wzywając do oddania Kresów Wschodnich Związkowi Sowieckiemu, ale stwierdzono też na VI zjeździe KPP w Moskwie w 1932 r. „walka nasza splata się z bohaterską walką proletariatu niemieckiego przeciwko zbójcekiemu traktatowi wersalskiemu”⁵.

Po przejęciu w Polsce pełni władzy przez komunistów (1944–1947) działających z nadania i przy pełnym wsparciu Związku Sowieckiego, dla nowej władzy potrzebna była propagandowa legi-

³ KPP, *uchwały i rezolucje*, T. I: 1918–1923, red. T. Daniszewski, Warszawa 1954, s. 35–45.

⁴ KPP, *uchwały...* t. 1, s. 117–123.

⁵ *Ibidem*, t. 3, s. 393–394.

tymacja, oprócz „wsparcia” Armii Czerwonej i NKWD. Problem polegał jednak na tym, że poprzedniczka PZPR i Polskiej Partii Robotniczej była tak naprawdę narzędziem realizującym interesy Moskwy. KPP we wszystkich swych odezwach nawoływała do obalenia „burżuazyjno-obszarniczego rządu polskich panów” i przyłączenia terenu naszego kraju do ZSRS. Nieustannie kwestionowano nasze granice zarówno na wschodzie, jak i o czym mało się w publicznej świadomości pamięta na zachodzie. Opowiadano się za przyłączeniem Górnego Śląska do Niemiec. Praktycznie wszystkie zjazdy KPP odbywały się – poza pierwszym – w Moskwie lub na terenie sowieckim. Wszelkie uchwały i wytyczne były zależne od rozkazów Kremla. Stąd w działaniu kapepowców można dostrzec ogromne wahania i sprzeczności. Po VI Kongresie Kominternu (1928) określano PPS jako socjalfaszystów, by po 1935 r. zwracać się do nich z pomysłem frontu ludowego⁶. Komuniści w okresie II Rzeczypospolitej brali też udział w działaniach o charakterze *stricto* terrorystycznym (np. zamach w warszawskiej cytadeli w 1923)⁷. Jednocześnie pobierali spore wynagrodzenie od władz ZSRS.

Komuniści krakowscy przed wojną i po wojnie

W tym artykule wystąpieniu chciałbym jednak przede wszystkim zastanowić się nad zarysowaniem problemu obecności członków byłej KPP w organach decyzyjnych PZPR w województwie krakowskim. Skupiam się przede wszystkim w ramach czasowych 1948–1975. Istniało wtedy duże województwo krakowskie, które zostało rozbite w wyniku reformy administracyjnej z 1975 r. na trzy mniejsze (krakowskie miejskie, nowosądeckie i tarnowskie). Mimo marginalnego znaczenia na polskiej scenie politycznej komuniści osiągnęli pewne poparcie w Zagłębiu Dąbrowskim i zachodniej Małopolsce (powiat chrzanowski), co było związane z kryzysem ekonomicznym lat trzydziestych. Jednak w Krakowie i województwie krakowskim trudno mówić o dużym znaczeniu komunistów. Okręg krakowski KPP w 1924 r. liczył jedynie 96 członków, a na początku lat trzydziestych ubiegłego wieku ponad 400. Przy czym członków tej partii w samym Krakowie było 35, a w Chrzanowie 68⁸. Jedynie w okresie wystąpień i strajków w 1923 i 1936 r. (wydarzenia w krakowskim Sempericie) starali się przyłączyć z radykalnymi hasłami do mającego większe poparcie robotników PPS, ale bez rezultatu. Jak wiadomo po „zlikwidowaniu” jej szefostwa, KPP została rozwiązana przez Komintern w sierpniu

⁶ H. Cimek, *Historia KPP...*, s. 230.

⁷ W. Pobóg-Malinowski, *Najnowsza Historia Polski 1864-1945*, t. 2, s. 534.

⁸ M. Krzysztofiński, *Komuniści...*, s. 24.

1938 r., pod zarzutem, że przeniknęli do niej „faszyści i imperialiści”⁹. Uchwała Kominternu pozostała w mocy do XX Zjazdu Komunistycznej Partii Związku Sowieckiego (KPZS) w lutym 1956 r., który zrehabilitował KPP. Przez okres stalinowski w Polsce unikano częstego wspomnienia o KPP. Podkreślano oczywiście ciągłość tradycji rewolucyjnej, ale powtarzano też, że do KPP dostali się polscy agenci i ją zniszczyli. Przede wszystkim fałszywa legenda dotyczyła wydarzeń z 1923 r., które obchodzono w PRL jako „powstanie krakowskie”. Po 1956 r. częściej wspomniano o KPP zwłaszcza w okresie okrągłych rocznic, niemniej jednak odwoływanie się do jej „dorobku” zawsze było dla komunistów problematyczne i niewygodne. Osobną sprawą byli działacze KPP oraz ściśle z nią związane inne organizacje komunistyczne. Te ostatnie to przede wszystkim Komunistyczny Związek Młodzieży Polski, Komunistyczna Partia Zachodniej Białorusi i Komunistyczna Partia Zachodniej Ukrainy oraz komunistyczne związki zawodowe. Do końca lat sześćdziesiątych XX w. w PZPR znaczną część kadr decyzyjnych stanowili ludzie KPP, choć trzeba przyznać z drugiego szeregu, tacy jak Bolesław Bierut, Jakub Berman, Władysław Gomułka, Stanisław Radkiewicz itp. Oczywiście byli też członkowie byłego PPS i ludzie przybyli ze Związku Sowieckiego, którzy stworzyli PPR.

W naszych rozważaniach skupiamy się na obszarze województwa krakowskiego. W chwili powstania krakowskiej PZPR w grudniu 1948 nieco ponad 47 tys. stanowili członkowie PPR, a 44 tys. PPS¹⁰. Jeśli chodzi o członków KPP to we władzach wojewódzkich PZPR ich udział nie był duży. Ale odgrywali pewną rolę. Można tutaj wymienić Zygmunta Młynarskiego (kierownik Wydziału Przemysłowego KW PZPR), Stanisława Brodzińskiego (pierwszy sekretarz KW PZPR w latach 1955-1956), Mikołaja Pawłaka członka KZMP, i sekretarza Komitetu Miejskiego PZPR w Krakowie. Do 1956 r. zajmowali oni wpływowe stanowiska w aparacie partyjnym. Dużą aktywność polityczną w latach czterdziestych i pierwszej połowie lat pięćdziesiątych wykazywały zwłaszcza kobiety niegdyś związane z KPP. Mam tutaj na myśli przede wszystkim Franciszkę Pałac i Zofię Zemanek¹¹. Obie miały duży wpływ na władzę

⁹ Tekst uchwały Kominternu o rozwiązaniu KPP z 16 sierpnia 1938 r., jest dostępny na stronie internetowej <http://www.yale.edu/annals/Chase/Documents/doc42chapt5.htm> [dostęp 10 X 2011r.]

¹⁰ W. Raczkowski, *Rozwój organizacyjny PZPR w regionie krakowskim w latach 1948-1959*, Warszawa-Kraków 1981, s. 25.

¹¹ Archiwum Narodowe w Krakowie [dalej ANKr], Komitet Wojewódzki PZPR [dalej KW PZPR], Konferencje sprawozdawczo-wyborcze, sygn. 51/I/4-5, stenogram z konferencji sprawozdawczo-wyborczej wojewódzkiej organizacji PZPR w Krakowie

w województwie krakowskim (Zemanek była członkiem Egzekutywy KW, a Pałacowa Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej). Przedwojenni komuniści byli niezwykle doktrynersko nastawieni. Nie przywiązywali większej wagi do stosunków społecznych panujących w powojennej Polsce. Chcieli je dostosować do swej ideologii. Odrzucali jako obcą sobie i wrogą wszelką tradycję narodową i patriotyczną, Opowiadali się za kopiowaniem metod sowieckich we wszystkich sferach życia publicznego. Od końca lat czterdziestych szczególnie zaangażowani byli w proces przymusowej kolektywizacji wsi, który zwłaszcza w województwie krakowskim przynosił nikłe rezultaty z powodu sprzeciwu mieszkańców tutejszej wsi wobec prób pozbawienia ich ziemi, która miała być przyłączona do spółdzielni produkcyjnych.

Warto tutaj dodać, że członkowie byłej KPP do Polskiej Partii Robotniczej nie wstępowali masowo i chętnie po jej powstaniu, czynili to najczęściej po zakończeniu wojny lub nawet pod koniec lat czterdziestych. Związane to było zapewne z ich ostrożnością, wynikającą z tego że moskiewska centrala powoływała i likwidowała partie komunistyczne zgodnie ze swym interesem. Dopiero umocnienie dyktatury sowieckiej w Polsce ich przekonało. Jeśli chodzi o ich liczbowy udział wśród członków krakowskiej PZPR, to nie był on zbyt duży. Na wspomnianej konferencji sprawozdawczo-wyborczej w lipcu 1950 r. na 256 delegatów tylko 33 należało do KPP przed 1938 r.¹² Mimo stosunkowo niewielkiego udziału liczebnego wspomniana grupa wywierała zwłaszcza w okresie stalinowskim bardzo duży wpływ na funkcjonowanie wojewódzkich władz PZPR w Krakowie. Pierwsi sekretarze KW w tym czasie (oprócz należących do PPS Stanisława Kowalczyka i Mariana Rybickiego) a więc Stanisław Łapot, Walenty Titkow, Jerzy Pryma (formalnie należał do KPZU), oraz Stanisław Brodziński wywodzili się z KPP. Po 1956 r. tylko jeden z pierwszych sekretarzy KW Czesław Domagała miał przeszłość kapepowską¹³.

Można powiedzieć że ludzie powiązani z komunizmem już przed drugą wojną światową mieli kilka wspólnych cech. Mianowicie w przeważającej mierze wywodzili się z warstw chłopskich i robotniczych (rzadko z inteligencji), ich edukacja kończyła się na szkole powszechnej. Po objęciu w Polsce władzy przez komunistów z bra-

---

z dnia 9–10 maja 1953, wykaz delegatów. Z. Zemanek awansowała potem na kierownika Wydziału Nauki KC PZPR.

¹² ANKr, KW PZPR – Konferencje, sygn. 51/1/4, stenogram z konferencji sprawozdawczo-wyborczej wojewódzkiej organizacji PZPR w Krakowie (8–9lipca 1950), wykaz delegatów, k. 100–150

¹³ J. Wielgosz, *W 40 [czterdziesto]-lecie powstania Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej: 1948–1988*, Kraków, Nowy Sącz, Tarnów 1988, s. 60–80

ku rezerw kadrowych stali się oni elita rządząca, choć nie byli do tego nawet merytorycznie przygotowani. Byli za to bezwzględnie lojalni nie tyle wobec Warszawy co przede wszystkim w stosunku do linii wypracowanej w Moskwie. Opowiadali się za przymusową kolektywizacją i zniszczeniem tradycyjnych układów społecznych a zastąpieniem ich stosunkami opartymi na marksizmie-leninizmie. Byli też przekonani że tylko oni znają właściwą drogę do komunizmu. Często dochodziło do konfliktu z młodszymi członkami PZPR, wychowanymi już po wojnie w ramach Związku Młodzieży Polskiej (ZMP). Było tak choćby na początku lat pięćdziesiątych w powiecie tarnowskim, gdzie działacze KPP „uważali że młodsi nie powinni im rozdzielać zadań”¹⁴. Jak już wspomniałem szczególnie aktywne były kobiety wywodzące się z KPP. Franciszka Pałac najpierw jako pierwszy sekretarz KM w Trzebini, a szczególnie potem jako członkini Wojewódzkiej Komisji Kontroli Partyjnej, wywierała znaczny wpływ na funkcjonowanie krakowskiej PZPR. Jej priorytetem było oczyszczenie partii z „elementu prawicowego i socjaldemokratycznego”.

Pod tymi frazesami z ówczesnej nowomowy kryła się chęć usuwania z szeregow partyjnych osób, które należały do niepodległościowego nurtu w PPS (PPS-Wolność, Równość-Niezawisłość) oraz byli członkami Armii Krajowej, a przed wojną BBWR czy Stronnictwa Narodowego, a także ludowców popierających Mikołajczyka. Rozmiar czystek był dosyć duży w samym 1952 usunięto z PZPR w Krakowie prawie 2,5 tys. osób z różnych stanowisk wybieralnych, m. in. członka KW Antoniego Sobanka¹⁵. Zdarzało się, że działania przedwojennych komunistów wywoływały oddolny sprzeciw, np. w Olkuszu miejscowa organizacja PZPR wystąpiła przeciw kandydaturze niejakiego Litewki z KPP do Sejmu (powodem był jego udział w tworzeniu spółdzielni produkcyjnych)¹⁶. Warto tutaj wspomnieć, o wyborach do Sejmu PRL I kadencji przeprowadzonych 26 października 1952 r. Pokazywały one do czego zmierzał komunizm już od czasów KPP. Nawet jak na komunistyczną dyktaturę tego rodzaju wydarzenie była przykładem absurdu do jakiego posunęła się władza. Mianowicie kandydatów na listach wyborczych (tzw. Frontu Narodowego) było tylu ile mandatów w nowym

¹⁴ ANKr, KW PZPR – Wydział Organizacyjny, sygn. 51/VIII/44, Ocena przygotowania do wyborów do Sejmu z 14 lutego 1952 r., k. 10–20.

¹⁵ ANKr, KW PZPR – Wydział Organizacyjny, oceny i informacje dotyczące przebiegu konferencji sprawozdawczo-wyborczych w Komitetach Powiatowych, Miejskich i Dzielnicowych na terenie województwa krakowskiego, informacja z dnia 14 lutego 1952, sygn. 51/VII/44, k. 1-50.

¹⁶ Ibidem.

sejmie¹⁷. W takiej sytuacji było to jedynie potwierdzenie nominacji, a nie wybór, oczywiście dla komunistów najważniejszym problemem ich skuteczności była frekwencja. Na wspomnianych listach kandydatów z okręgów wyborczych województwa krakowskiego (Chrzanów, Kraków, Nowy Sącz, Nowy Targ, Tarnów) byli też członkowie KPP – Józef Karweta, Jerzy Pryma [Ukrainiec], Zofia Zemanek i Tadeusz Mrugacz. Ten ostatni zrobił dość dużą karierę. Mając tylko 7 klas szkoły powszechnej został najpierw dyrektorem Gazowni krakowskiej, a potem posłem i przewodniczącym Miejskiej Rady Narodowej w Krakowie, ostatecznie odwołano go w we wrześniu 1957 r. w atmosferze skandalu i zarzutów o korupcję¹⁸.

We wspomnianych „wyborach” frekwencja wyniosła w województwie krakowskim 96 proc.¹⁹ Były jednak miejscowości, gdzie mimo różnorodnych nacisków i przymusu, do głosowania poszło „tylko” nieco ponad 70 proc. uprawnionych do głosowania (Radgoszcz)²⁰. Wracając jednak do naszych głównych rozważań chciałbym zwrócić uwagę na pewne charakterystyczne elementy, które można dostrzec w działaniu byłych członków KPP, a najlepszym okresem pod względem znaczenia była dla nich pierwsza połowa lat pięćdziesiątych XX w. Wszystkie wzorce zachowań czerpano wtedy oczywiście z partii sowieckiej, a szczególnie odwoływano się na każdym kroku do pism Stalina. Akcentowano zwłaszcza rzekome zaostrenie walki klas w miarę budowy socjalizmu, *nomen omen* ten właśnie frazes służył m.in. za uzasadnienie do rozwiązania przez Komintern KPP w 1938 r. Charakterystyczne jest że ludzie związani z tą formacją w latach pięćdziesiątych mieli krótką pamięć i całkowicie przystosowywali się do „mądrości etapu” określonej przez Moskwę.

Wpływy byłych kapecowców i ich zmierzch

Na konferencji KW w 1950 r. ówczesny pierwszy sekretarz KW Stanisław Łapot mówił o „walce o spoistość ideologiczną naszej partii zagrożoną przez pozostałości oportunistów, socjaldemokra-

¹⁷ Dz. U. 1952 nr 35 poz. 246, Ustawa z dnia 1 sierpnia 1952 – Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, art. 39 mówił: „Liczba kandydatów na liście nie może przekraczać liczby posłów przypadającej na dany okręg”.

¹⁸ ANKr, KW PZPR- Egzekutywy, sygn. 51/IV/43, Protokół z posiedzenia Egzekutywy KW PZPR z 4 października 1957 r., k. 29-51.

¹⁹ M.P. 1952 nr 91, poz. 1414, Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 28 października 1952 r. w sprawie wyników do Sejmu PRL w dniu 26 października 1952

²⁰ ANKr, KW PZPR – Wydział Organizacyjny, ocena pracy organizacji partyjnych w kampanii wyborczej 30 listopada 1952, sygn. 51/IV/45, k 20-50.

tyzmu i gomułkowszczyzny”. Poza tego rodzaju enuncjacjami głoszono także oczywiste kłamstwo o pokojowych zamiarach Moskwy, którym zagrażają „faszyści” z Londynu i Moskwy, na tej samej konferencji Łopot dodał „trzeba skupić się przy boku ZSRR i pokonać wszelkie knowania i agresję ludobójców z Waszyngtonu (*sic!*)”²¹. Uwielbienie dla Stalina, który był osobą odpowiedzialną za liczne zbrodnie (Wielki Głód na Ukrainie 1932-1933, Katyń 1940 r.) przyjęło duże rozmiary w postaci jak wiemy obchodów jego urodzin, wydawania dzieł itp.²² Apogeum tego rodzaju kultu był okres bezpośrednio po śmierci Stalina. Ludzie wywodzący się z polskiej sekcji Kominternu w swych publicznych enuncjacjach zwłaszcza podczas posiedzeń konferencji sprawozdawczo-wyborczych tworzyli wyidealizowany obraz KPP przeciwstawiając go obecnej rzeczywistości. Jeszcze w styczniu 1956 r. podczas VI konferencji sprawozdawczo-wyborczej krakowskiej PZPR przewodzącej komunistą Stanisław Okarmus (członek spółdzielni produkcyjnej w Libertowie) w dłuższym wywodzie wspominał KPP takimi słowami „Gdy byłem w KPP przed wojną to trzeba powiedzieć, że tam była oszczędność i serdeczność, bez oszczędności i serdeczności nie zbuduje się w Polsce socjalizmu”²³. Poza tym dodał, co było charakterystyczne dla tego środowiska posługującego się antyklerykałizmem następującą frazę „Kler nie siedzi spokojnie lecz wywołuje reakcyjną robotę przez nasze żony”. W jego przekonaniu korupcja i kumoterstwo, które, organy partyjne „nagle zauważyły” w okresie odwilży, było jego zdaniem rezultatem nie wypełniania zasad marksizmu-leninizmu. Prawda jest jednak taka, że jedyną „zasadą” jaką założyciele komunizmu konsekwentnie głosili była tzw. walka klas czyli nienawiść do osób wywodzących się z innych warstw społecznych.

Jeśli chodzi o udział KPP-owców we władzach wojewódzkich, tak jak już mówiłem nie był on wielki i z każdą konferencją sprawozdawczo-wyborczą ulegał zmniejszeniu. Na pierwszej konferencji sprawozdawczo-wyborczej krakowskiej PZPR w 1949 r. spośród 365 delegatów 54 było przed 1938 r. członkami KPP, a w 1953 r.

²¹ ANKr, KW PZPR – Konferencje, sygn. 51/I/4, Stenogram z konferencji sprawozdawczo-wyborczej wojewódzkiej organizacji PZPR w Krakowie (8–9lipca 1950), referat pierwszego sekretarza KW Stanisława Łopota, k. 20–60.

²² Jedną z najlepszych publikacji opisujących krwawe rządy nie tylko Stalina, ale i innych komunistów to *Czarna Księga Komunizmu* pod red. S. Courtois, Warszawa 1999.

²³ ANKr, KW PZPR- Konferencje, sygn. 51/I/9, Stenogram z VI Konferencji Sprawozdawczo-Wyborczej Wojewódzkiej Organizacji PZPR w Krakowie z 14–16 stycznia 1956 r., k. 50–100.

na drugiej konferencji z 355 delegatów już tylko 35²⁴. Podczas pierwszej konferencji sprawozdawczo-wyborczej przeprowadzonej przez władze wojewódzkie PZPR po wydarzeniach października 1956 r., która odbyła się w połowie kwietnia następnego roku na 457 delegatów do grona byłych kapecowców zaliczało się zaledwie 16 z nich²⁵. Większość delegatów wstąpiła do PPR, PPS lub PZPR, już po zakończeniu wojny. Ta niewielka stosunkowo liczba przedwojennych komunistów we władzach PZPR wynikała z różnych czynników. Bez wątpienia największe znaczenie miały czystki stalinowskie z okresu 1937–1938, ale też działania wojenne. Nie wszyscy kapecowcy wstąpili także do nowej formacji rządzącej. Poza tym jak wynika z raportu Komisji Rehabilitacyjnej powołanej przez KW w listopadzie 1956 pod przewodnictwem Bolesława Drobnera, byli także kapecowcy usuwani z PZPR na początku lat pięćdziesiątych w ramach walki z tzw. prawicowo-nacjonalistycznym odchyleniem²⁶.

W Komitecie Wojewódzkim (1957 r.) z kolei na czterdziestu kilku członków kapecowcy to około kilkunastu. Z racji biologicznych grupa ta zniknęła zupełnie na początku lat siedemdziesiątych. Po październiku kapecowcy wpływowi w okresie stalinowskim byli po cichu usuwani i umieszczani na różnych stanowiskach w gospodarce byle dalej poza aparatem partyjnym. Trzeba powiedzieć, że nie wszyscy od razu chcieli się pogodzić z tą przymusową emeryturą. Szczególnie dotyczyło to osób takich jak Franciszka Pałac, Eugeniusz Trepa i Franciszek Więclawek. Zostali oni umieszczeni głównie w krakowskim oddziale Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Ta organizacja zawsze była oczkiem w głowie partyjnych decydentów. Była narzędziem na rzecz propagandy o rzekomo przyjacielskich i partnerskich stosunkach z Moskwą. Warto w tym miejscu zacytować co statut TPPR mówił o celach tej organizacji: „popularyzowanie tradycji przyjaźni polsko-radzieckiej nawiązujących do współpracy, wyzwoleniczych i rewolucyjnych walk, doniosłej roli Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej dla odzyskania niepodległości przez Polskę, znaczenia braterstwa broni z okresu wojny z hitlerowskim najeźdźcą, zapewnienia jej

²⁴ *Ibidem*, sygn. 51/IV/1–2, Wykazy delegatów na konferencje sprawozdawczo-wyborcze wojewódzkiej organizacji PZPR w województwie krakowskim w 1949 i 1953, k. 5–6.

²⁵ ANKr, KW PZPR- Konferencje, sygn. 51/I/11, Stenogram z VI Konferencji Sprawozdawczo-Wyborczej Wojewódzkiej Organizacji PZPR w Krakowie z 14-16 kwietnia 1957, k. 100–150.

²⁶ *Ibidem*, k. 200–220.

bezpieczeństwa i powojennej odbudowy”²⁷. Była to kwintesencja tego co o „ojczyźnie światowego proletariatu” myśleli właśnie tacy ludzie, związani z komunizmem już w okresie przedwojennym. Jednak dla kierownictwa gomułkowskiego, które starało się stworzyć pozory równorzędności w stosunkach z Moskwą, wszelka nadgorliwość w wychwalaniu Sowietów była niepotrzebna. W Krakowie Pałacowa, Trepa i Więclawek głosili, że zaprzestanie kolektywizacji jest chwilowe, a potem wszystko wróci do normy, nadal gloryfikowali też przesadnie wszystko co działo się w Związku Sowieckim²⁸. Z tego rodzaju opozycją poradzono sobie rugując ich z aparatu i władz TPPR w latach 1956–1958. Pod koniec lat sześćdziesiątych działacze KPP uczestniczyli jedynie w rocznicowych masówkach i akademiach nie odgrywając politycznie większej roli.

Środowisko kałepowskie było oczywiście bardzo zróżnicowane. Jednak stalinowskie czystki i terror z lat trzydziestych przetrzebiły zwłaszcza przywódców i dygnitarzy partyjnych.. Tego losu uniknęli działacze niższego szczebla oraz zwykli członkowie. Właśnie te osoby w okresie do 1956 r. funkcjonowały w krakowskim aparacie partyjnym. Jednak nie eksponowano faktu przynależności do KPP, która została zrehabilitowana dopiero w 1956 r. Dlatego pewnym paradoksem było to, że gdy zwłaszcza w okresie rządów Gomułki fetowano kolejne rocznice powstania KPP – czterdziątą w 1958 r. i pięćdziesiątą w 1968 – jej byli członkowie byli już w większości poza czynnym życiem politycznym zwłaszcza na terenie interesującego nas województwa. Tworzono sztuczny mit KPP jako ogniwa w rewolucyjnych i postępowych staraniach o zwycięstwo socjalizmu w Polsce. Pomijano to, że całe kierownictwo KPP było tak naprawdę sowiecką ekspozyturą w II RP, której celem było przekształcenie Polski w sowiecką republikę. Charakterystyczne dla ludzi którzy przeszli przez KPP było skrajne doktrynerstwo i wierność marksizmowi-leninizmowi. Zarazem niektórzy chcieli serio traktować frazesy o demokracji wewnątrzpartyjnej. Na konferencji sprawozdawczo-wyborczej w maju 1957 r. jeden z kałepowców Jan Maj, domagał się tego by powołana wtedy komisja skrutacyjna nie narzucała kandydatów do władz partyjnych, ale pozwoliła na wolny wybór. Oczywiście jego wniosek nie został uwzględniony. Był to także wyraźny sygnał marginalizacji starych komunistów. W tym krótkim zarysie przedstawiłem w bardzo ograniczo-

²⁷ Monitor Polski 1989, nr 9, poz. 80, Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22 marca 1989 r. w sprawie ustalenia i ogłoszenia statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności "Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej".

²⁸ ANKr, KW PZPR – Egzekutywa, sygn. 51/IV/43, Protokół z posiedzenia Egzekutywy KW PZPR z 21 grudnia 1957 r., k. 210–235.

nym zakresie funkcjonowanie byłych członków KPP. Temat te jak i inne związane z KPP czekają na wnikliwsze studia.

Członkowie KPP byli obecni w życiu politycznym województwa krakowskiego w okresie powojennym zwłaszcza do 1956 r. Tylko część z nich zajmowała prominentne stanowiska w aparacie PZPR, administracji, gospodarce, szkolnictwie. Reszta należała do aktywu partyjnego w spółdzielniach produkcyjnych, organizacjach społecznych itp. Aktywni w życiu publicznym województwa krakowskiego dawni członkowie KPP identyfikowali się z ideologią komunistyczną w jej stalinowskiej wersji. Nie wspominali głośno o rozwiązaniu partii w 1938 r. Część kapepowców oskarżanych o współpracę ze służbami II RP była inwigilowana przez WUBP. Wprawdzie PZPR odwoływała się do dziedzictwa KPP, ale robiła to w sposób selektywny. Z powodu czystek stalinowskich z lat trzydziestych oraz strat w wyniku II wojny światowej stosunkowo niewiele przedwojennych komunistów przetrwało. Odegrali oni jednak pewną rolę systemie władzy województwa krakowskiego w pierwszych latach po utworzeniu PZPR. Po 1956 r. ich rola ograniczała się coraz bardziej do udziału w rocznicowych akademiach, pisaniu wspomnień itp. Władzom zależało na podkreślaniu związków łączących KPP z PZPR. Zagadnienie obecności dawnych kapepowców w powojennym życiu publicznym to tematyka wymagająca dalszych badań i analiz. Poniżej przedstawiam listę byłych członków KPP biorących udział w konferencjach sprawozdawczych PZPR w okresie 1949–1956, oraz wykaz byłych członków KPP przebywających w województwie krakowskim w 1953 r.

Ten ostatni dokument zawierał spis wszystkich byłych członków KPP, KZMP, KPZU, KPZB, oraz zagranicznych partii komunistycznych, którzy mieszkali w województwie krakowskim. Była tam także zamieszczana krótka charakterystyka osób związanych przed II wojną światową z ruchem komunistycznym. Wspomniany wykaz został przesłany przez kierownika Wydziału Organizacyjnego KW w Krakowie Władysława Gościmińskiego do Wydziału Organizacyjnego KC.

Aneks

Lista członków KPP biorących udział w konferencjach sprawozdawczych PZPR w Krakowie w latach 1949–1957

I konferencja sprawozdawczo-wyborcza 1949: Władysław Kularz, Kazmierz Pasenkiewicz, Teodor Duda, Zygmunt Młynarski, Józef Majan, Władysław Jasiński, Marian Biel, Franciszek Mucha, Franciszka Pałac, Wincenty Stecz, Józef Siemek, Jan Przybyś, Władysław Wadas, Stanisław Jekielek, Stanisław Szymacha, Ryszard Cwiertnia, Stanisław Szlachcic, Teodor Trzepiński, Stanisław Anioł, Witold Adamuszek, Jan Kowalczyk, Kazimierz Legomski, Józef Michalski, Mikołaj Pawlak, Wojciech Pilarczyk, Antonina Świerszczewska, Edward Taborowicz, Zofia Zemanek, Janina Dudowa, Władysław Jasiński, Józef Miąsko, Tadeusz Pszeniczny, Eugeniusz Stańczyk, Franciszek Wróbel, Ludwik Krawiec, Franciszek Zając, Zofia Gromkowska, Piotr Kurach, Stanisław Okarmus, Franciszek Dejworek, Józef Kłyś, Adam Jarosz, Władysław Leśniak, Stanisław Strzałka, Władysław Pasternak, Tadeusz Mru-gasz, Wincenty Dylewski, Stefan Lorek, Stanisław Szyguła, Janusz Waclawski, Józef Wiśnicki, Szymon Wiśnicki, Aleksander Pasierbiński, Jan Kowalczyk.

III konferencja sprawozdawczo-wyborcza 1953: W. Adamuszek, Juliusz Auerbach, Jan Bańbuła, Kazimierz Biernaś, Mieczysław Gołąb, Leon Gorgow, Władysław Gwiżdż, Władysław Gacek, Alicja Gabarowa, Józef Jaros, Stanisław Kosowski, Antoni Kołodziejczyk, Jan Kuliś, W. Kozub, S. Lorek, Grzegorz Łanin, Zygmunt Młynarski, Stanisław Malik, Franciszek Michalik, Czesław Matejko, Władysław Mirski, Teresa Mrugasz, Jerzy Pryma, Stanisław Łaciński, Adam Polewka, M. Pawlak, Lejb Rosenstrauch, Aleksander Suchanek, J. Siemek, Ludwik Stanowski, Antoni Wnęk, Franciszek Węclawek, Konstanty Waszkiewicz, Marian Waligóra, Stanisław Wróblewski.

VI konferencja sprawozdawczo-wyborcza 1957: Józef Karweta, Józef Łabuz, Jan Włodarczyk, Józef Karkowski, J. Bańbuła, Władysław Machejek, Józef Kloś, Stefan Jurkiewicz, W. Adamuszek, Jan Pękalski, Jan Niedojadało, Jan Kłaczyński, Julian Roth, Ludwik Wojtasow, Sz. Wiśnicki, J. Zając.

*

Dokument źródłowy.

Imienny wykaz członków KPP w województwie krakowskim (27 sierpnia 1953 r.) przesłany do Wydziału Organizacyjnego KC PZPR przez kierownika Wydziału Organizacyjnego KW PZPR w Krakowie Władysława Gościńskiego.

1. Jan Bańbuła – referent personalny w Wytwórni Pasz Treściowych w Charsznicy (p. miechowski), członek Egzekutywy Podstawowej Organizacji Partyjnej, aktywista Komitetu Powiatowego Miechów, „udziela się aktywnie w pracy partyjnej”.
2. Jan Bednarski, tokarz Huty Bankowej w Sławkowie (p. Olkusz), aktywista KP Olkusz.
3. Edward Białek, prezes spółdzielni imienia Dzierżyńskiego w Krakowie, aktywista Komitetu Dzielnicowego Zwierzyniec.
4. Adolf Biel, asystent kierownika przetwórstwa w Żywieckiej Fabryce Papieru, „bierze aktywny udział w życiu społeczno-politycznym”.
5. Ludwik Bielaszka, kierownik personalny Miejskiego Handlu Detalicznego Tarnów, aktywista KP Tarnów, „używany często do pracy społecznej”.
6. Józef Biskupski, członek spółdzielni produkcyjnej w Wysocicach (p. Miechów), „w pracy partyjnej słabo się udziela, brak opieki ze strony KP”.
7. Henryk Brandys-Górski, dyrektor naczelny Powszechnej Spółdzielni Spożywców Kraków, „nie używany do pracy przez KM”.
8. Ignacy Bratman, dyrektor naczelny Elektrowni Miejskiej w Krakowie, przewodniczący Wojewódzkiej Komisji Rewizyjnej PZPR w Krakowie.
9. Teofil Bropczyński, pracownik Komitetu Miejskiego PZPR w Krakowie, członek Miejskiej Komisji Kontroli Partyjnej w Krakowie.
10. Józef Brzózka, komendant Straży Przemysłowej kopalni „Artur” w Trzebini (p. Chrzanów), „został zdjęty z tego stanowiska za niewywiązywanie się z pracy, do pracy partyjnej obojętny”.
11. Witold Bujak, robotnik Gumowni w Wolbromiu (p. Olkusz).
12. Stefan Bukała, sekretarz prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Zakopanem, członek Egzekutywy KM PZPR w Zakopanem, „udziela się dużo po linii partyjnej”.

13. Edward Bysiek, kierownik personalny w Krakowskich Zakładach Przemysłu Terenowego w Krakowie, nieetatowy instruktor MKKP.
14. Jan Chmielewski, członek spółdzielni produkcyjnej w Janowicach, „zajmował stanowisko wójta gminy, lecz został usunięty ponieważ był karierowiczem, był wypadek że ukrywał własny grunt przed opodatkowaniem, za co został wykluczony z partii przez WKKP”.
15. Stanisław Chodór, wych. DMR kopalni „Janina” w Libiążu (p. Chrzanów), „zadań partyjnych nie przyjmuje z powodu podeszłego wieku”.
16. Piotr Chrzęścik, dyrektor kopalni „Matylda” (p. Chrzanów), prelegent KP Chrzanów, „używany do prac partyjnych”.
17. Stanisław Cygan, przewodniczący MRN w Krynicy (p. N. Sącz), aktywista KM w Krynicy.
18. Antoni Dejworek, członek spółdzielni produkcyjnej w Łętkowicach (p. Miechów), „pracuje aktywnie na terenie swojej gromady”.
19. Franciszek Dejworek, członek spółdzielni produkcyjnej w Łętkowicach, równocześnie sekretarz KG w Łętkowicach, „w pracy partyjnej udziela się na swoim terenie mimo podeszłego wieku”.
20. Franciszek Deńca, przewodniczący prezydium GRN w Jaksicach (p. Miechów), „na zajmowanym stanowisku pracuje sumiennie, szczególnie aktywnie pracuje nad budową spółdzielni produkcyjnych i ma na tym odcinku pewne wyniki”.
21. Jan Dróbnik, wicedyrektor szpitala w Chrzanowie, prelegent KP Chrzanów, „bierze aktywny udział w pracy partyjnej w terenie”.
22. Stanisław Dmuchowski, pracownik poczty nr w Tarnowie, członek Egzekutywy POP w miejscu pracy, aktywista KP Tarnów, „z poleceń partyjnych wywiązuje się należycie”.
23. Józef Dura, kierownik personalny na Zakładzie Semperit w Krakowie, aktywista KM Kraków.
24. Augustyn Faber, kierownik oddziału konstrukcji Fabryki „Błaszanka” w Krakowie, członek Egzekutywy OOP w tym zakładzie, aktywista KD Kraków-Krowodrza.
25. Piotr Feluś, mieszka w gromadzie Rybna (p. Kraków), nie pracuje z powodu słabego zdrowia.
26. Stanisław Feluś, członek spółdzielni produkcyjnej w gromadzie Rybna, sekretarz POP w tej gromadzie.
27. Józef Filipiak, były członek Komunistycznej Partii Francji, pracuje na roli w Mszanie Dolnej (p. Limanowa), „w pracy się

- nie udziela, zalega z dostawami obowiązkowymi wobec państwa”.
28. Marian Flak, dyrektor cementowni w Ogrodzieńcu (p. Olkusz), aktywista KP Olkusz.
  29. Michał Fortuna (sympatyk KPP), sekretarz prezydium PRN i członek Egzekutywy KP w Dąbrowie Tarnowskiej, „ze swej pracy wywiązuje się należycie, zadania partyjne wykonuje”.
  30. Regina Frendenfeld, pracownik WUBP w Krakowie.
  31. Jan Frączek, były członek Komunistycznej Partii Francji, kierownik referatu wyznań w prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Limanowej, jest przewodniczącym spółdzielni produkcyjnej w Pisarzowej (p. Limanowa).
  32. Józef Fudała, traser w Fabryce Lokomotyw „Fablok” w Chrzanowie, II sekretarz OOP na tym zakładzie, aktywista KZ, „w pracy aktywny”.
  33. Henryk Galman, wrócił z NRD kilka dni temu, na razie nie pracuje.
  34. Paweł Galus, robotnik w kopalni „Janina” w Libiążu (p. Chrzanów), członek Egzekutywy OOP na kopalni.
  35. Stanisław Gardyła, kierownik administracyjny sanatorium Wolbrom (p. Olkusz), aktywista KP Olkusz.
  36. Piotr Gawlik, strażnik w spółdzielni odzieżowej im. Karola Świerczewskiego w Tarnowie, „KP mało się nim interesuje, przejawia słabą działalność polityczną”.
  37. Jan Gąsienica, pracownik fizyczny w PTTK Zakopane, sekretarz POP.
  38. Daniel Gielbard, kierownik Wydziału w Zarządzie Oddziału Związku Zawodowego Odzież. w Krakowie.
  39. Salamon Gilbard, kierownik Zakładów Mleczarskich, prelegent KD Kraków Grzegórzki, aktywista KM Kraków.
  40. Piotr Gładys, kierownik personalny MHD w Chrzanowie, agitator KP Chrzanów, „ma przydzielone zadania partyjne”.
  41. Leon Gorgoń, dyrektor naczelny Zakładów Prototypów w Krakowie, aktywista KM Kraków, przewodniczący Dzielnicowego Komitetu Frontu Jedności Narodowej.
  42. Wawrzyniec Gorgoń, rolnik mający 1,5 ha ziemi w gminie Dłużec (p. Olkusz).
  43. Antoni Górniewicz, przewodniczący Rady Zakładowej w Zakładach Szadkowskiego, członek Egzekutywy POP w tych zakładach i aktywista KM Kraków.
  44. Józef Grelak, członek spółdzielni produkcyjnej i członek KG w Nieszkowie (p. Miechów), „aktywność przejawia b. słabą, KP mało się nim interesuje”.
  45. Wida Gryślak, pracownik WUBP w Krakowie.

46. Jan Gubała, sekretarz POP w miejscowości Ciche (p. N. Targ), mieszka w gromadzie Podczerowa (p. nowotarski).
47. Leon Gubała, kierownik Zakładu „Krenolit” w Krakowie, bierze udział w pracy społecznej, bierze udział w pracy społecznej, jest prelegentem KD.
48. Józef Gucik, elektromonter kopalni „Artur” (p. Chrzanów), sekretarz OOP na kopalni i prelegent KP.
49. Michał Gurbiel, rolnik, członek POP w miejscowości Uniejów-Rędziny (p. Miechów), „nie wykazuje żadnej działalności na swoim terenie, mimo że na terenie tej gromady jest spółdzielnia produkcyjna od 1951 r. i do tej pory nie jest jej członkiem, KP mało się nim interesuje”.
50. Franciszek Gut, ślusarz kopalni „Sobieski” (p. Chrzanów), „chętnie pracuje po linii partyjnej”.
51. Władysław Gwiżdż, dyrektor naczelny Zakładów im. Szadkowskiego w Krakowie, instruktor nieetatowy w KW PZPR.
52. Stanisław Habinka, posiada własny kiosk z papierosami w Olkuszu.
53. Franciszek Halbin, pracuje jako cieśla dołowy w kopalni „Sobieski” (p. Chrzanów), „chętnie pracuje po linii partyjnej”.
54. Jan Hećko, dyrektor Hoteli Miejskich w Krakowie, aktywista KM Kraków.
55. Stefan Heindziek, piekarz, pracownik PSS Tarnów, aktywista KP Tarnów, „używany często przez KP do pracy w terenie”.
56. Maurycy Hofman, kierownik sekcji organizacyjnej spółdzielni inwalidzkiej w Krakowie, II sekretarz OOP, aktywista KM Kraków.
57. Eliasz Horowitz, kierownik personalny spółdzielni „Spólnota”, aktywista KM Kraków.
58. Kasper Hudzik, referent olejowy kopalni „Janina” (p. Chrzanów), „zadań partyjnych nie przyjmuje, składek partyjnych nie płaci regularnie, rozmowy z nim nie odnoszą skutków”.
59. Andrzej Jańczyk, kierownik komisariatu MO w Zakopanem.
60. Stanisław Jasiński, dyrektor kopalni w Bolesławiu (p. Olkusz).
61. Władysław Jasiński, były pracownik KM w Krakowie, obecnie chory od 2 lat.
62. Teofila Jaśkiewicz, jest na utrzymaniu córki, z uwagi na podeszły wiek nie angażowana do pracy.
63. Stefan Judziewicz, dyrektor Tarnowskich Zakładów Mięsnych, aktywista KP Tarnów, „z poleceń partyjnych wywiązuje się należycie”.
64. Zygmunt Jurowicz, kierownik rejonu Orbis w Krynicy (p. nowosądecki), członek KM w Krynicy.

65. Kazimierz Kania, robotnik kopalni „Janina” w Libiążu (p. Chrzanów), „zadań partyjnych nie przyjmuje z powodu podeszłego wieku”.
66. Józef Kaponiak, dyrektor PTTK w Zakopanem, „nie udziela się w pracy partyjnej, z zadań nie wywiązuje się należycie”.
67. Józefa Karpińska, instruktor KP Chrzanów.
68. Marian Karpiński, ślusarz na Fabloku (p. Chrzanów), „zadań partyjnych nie przyjmuje, wrogo ustosunkowany jest do chwał rządu, np. w sprawie regulacji cen i w sprawie węgla, mówiąc, że nie o taką Polskę walczył”.
69. Józef Karweta, etatowy sekretarz KZ kopalni „Bierut”.
70. Aleksander Kessler – pracownik KM Kraków, członek MKKP w Krakowie.
71. Józef Kielbas, członek spółdzielni produkcyjnej w Borkach (p. Dąbrowa Tarnowska) , sekretarz gromadzkiej POP, członek Egzekutywy KP Dąbrowa Tarnowska.
72. [brak imienia w wykazie] Kietra – „z uwagi na podeszły wiek nie angażowany do pracy”. KC przyznał mu dożywotnią rentę.
73. Teofil Kindler, majster gumowni w Wolbromiu (p. olkuski), aktywista KP Olkusz.
74. Ignacy Klamka, górnik kopalni „Janina” (p. Chrzanów), jest aktywnym członkiem partii i prelegentem KP Chrzanów.
75. Józef Klara, prezes PZGS w Tarnowie, aktywista KP w Tarnowie, „jest ciągle używany do prac społecznych, z poleceń partyjnych wywiązuje się należycie, jak również dobrze pracuje na zajmowanym stanowisku”.
76. Jan Kłaczyński, dyrektor naczelny Huty Szkła w Krakowie, aktywista KM w Krakowie.
77. Józef Kłyś, członek spółdzielni produkcyjnej w Libertowie (p. Kraków), „pracuje aktywnie na terenie gromady nad umocnieniem spółdzielni produkcyjnej”.
78. Andrzej Kocjan, brygadzysta Fabryki Naczyń Emaliowanych w Olkuszu, aktywista KP Olkusz.
79. Józef Kogutek, leśniczy Rejonu Lasów Państwowych w Zakopanem, jest aktywistą KM Zakopane, „zadania partyjne wykonuje należycie i chętnie”.
80. Antoni Kołodziejczyk, mistrz śrubiarni w Sławkowie (p. Olkusz).
81. Władysław Kordas, ślusarz Krakowskiej Wytwórni Papierosów, aktywista KD Nowa Huta.
82. Jan Korepta, rolnik, mieszka w Wawrzyńcycach (p. Miechów), „pracuje aktywnie na swojej gromadzie, z przydzielonych mu zadań wywiązuje się należycie – brak opieki ze strony KP”.

83. Bolesław Kosecki, pracuje w Oddziale Eksploatacyjnym PKP w Nowym Sączu jako referent BHP, jest II sekretarzem OOP.
84. Władysław Kowalski, dyrektor Polskiego Radia w Krakowie, członek Egzekutywy KD Kraków Grzegórzki.
85. Ludwik Kozłowski, kierownik działu kadr fabryki „Błaszanka” w Krakowie, aktywista KM Kraków.
86. Władysław Kozub, przewodniczący Okręgowej Rady Związków Zawodowych w Krakowie, członek Egzekutywy KW w Krakowie.
87. Edward Koźnica, tokarz w Krakowskiej Wytwórni Spirytusu, II sekretarz OOP, aktywista KM Kraków.
88. Karol Kózka, brygadzysta Technicznej Obsługi Samochodów w Krakowie, „ze względu na podeszły wiek nie przyjmuje pracy partyjnej”.
89. Józef Krzykacz, członek zarządu spółdzielni krawieckiej im. Dzierżyńskiego w Krakowie, aktywista KM Kraków.
90. Paweł Krzywiecki, dyrektor MPO Krakowie, prelegent KD Podgórze.
91. Franciszek Kwaśniewski, pracuje jako referent współzawodnictwa w siłowni II Jaworzno (p. Chrzanów), „w pracy partyjnej nie udziela się, jest obojętny”
92. Antoni Kuciński, pracuje jako referent współzawodnictwa w siłowni II Jaworzno , jest sekretarzem OOP i członkiem KZ, „pracuje dobrze”.
93. Władysław Kularz, mieszka w Borkach (p. Dąbrowa Tarnowska), jest kierownikiem Wydziału Zdrowia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Dąbrowie Tarnowskiej, członek Powiatowej Komisji Rewizyjnej.
94. Wiktor Kusina, brygadzysta MPO w Krakowie, agitator partyjny na zakładzie pracy.
95. Abracham Laistem, pracownik Miejskiego Handlu Mięsem w Tarnowie, kierownik sklepu, II sekretarz POP na zakładzie pracy, aktywista KP.
96. Marian Lechowicz, rolnik (4 ha ziemi), mieszka w Woli Szczucińskiej (p. Dąbrowa Tarnowska), „pracuje w tej gromadzie nad zorganizowaniem spółdzielni produkcyjnej”, członek KG.
97. Gerson Lenz, kierownik personalny MRPB w Nowym Sączu, jest aktywistą KP Nowy Sącz.
98. Władysław Leśniak, prezes Gminnej Spółdzielni Pleśnia (p. Tarnów), członek KG, „na terenie gminy pracuje aktywnie”.
99. Włodzimierz Lisowski, kierownik spółdzielni „Pokój”, członek Dzielnicowego Komitetu Frontu Narodowego.

100. Józef Liszka, mistrz remontów kotłów w Siłowni II Jaworzno (p. Chrzanów), jest sekretarzem OOP, „słabo pracuje mimo pomocy z KZ”, jest aktywistą KP Nowy Sącz.
101. Franciszek Łącki, kierownik sklepu MHD Tarnów, członek Egzekutywy POP, „w pracy politycznej mało się udziela”.
102. Antoni Łebek, kierownik referatu socjalnego Powiatowego Związku Gminnych Spółdzielni w Olkuszu, aktywista KP Olkusz.
103. Mikołaj Łoszko, nauczyciel szkoły podstawowej w Książu Wielkim, członek KP w Miechowie, „z poleceń partyjnych należy się wywiązuje, jest aktywnym członkiem partii”.
104. Szczepan Maj, magazynier gminnej spółdzielni w Ogrodzieńcu (p. Olkusz), aktywista KP.
105. Franciszek Majcherczyk, robotnik fizyczny w wapienniku w Płazie (p. Chrzanów), „bierze czynny udział w pracy społecznej na zakładzie”.
106. Stefan Majcherczyk, murarz fabryki „Stella” w Płazie (p. Chrzanów), pracuje w POP.
107. Stanisław Malik, przewodniczący spółdzielni produkcyjnej w Rybnej (p. Kraków).
108. Wiktor Marciniak, przodownik pracy PKP Kraków Płaszów, „nie chce przyjąć żadnej pracy partyjnej”.
109. Marian Marzec, robotnik w fabryce w Sławkowie (p. Olkusz), aktywista KP.
110. Józef Matwiszyn, zastępca dyrektora administracyjnego P.B.O.R. Kraków, aktywista KM w Krakowie, zastępca przewodniczącego ZBoWiD w Krakowi.
111. Marcin Mazur, ma 3 ha gospodarstwo w Wielogłowach (p. Nowy Sącz), aktywista KP.
112. Władysław Mazur, robotnik w wapienniku Czatkowice (p. Chrzanów), „był sekretarzem KG, lecz został zdjęty z powodu nadużywania alkoholu, obecnie pracuje społecznie na terenie zakładu pracy”.
113. Władysław Mika, referent techniczny PKP w Krakowie, „pracy partyjnej nie przyjmuje, mówi, że pracował do 1939 r.”
114. Andrzej Mikoś, brukarz Zakładów Wapiennicznych w Krzeszowicach (p. Chrzanów), „pracuje jako agitator i jest prelegentem – aktywny w pracy”.
115. Władysław Mirski, kierownik personalny KZB Kraków, członek Egzekutywy KD Zwierzyniec.
116. Katarzyna Mikityn, gospodyni domowa, chora w starszym wieku, mieszka na terenie powiatu chrzanowskiego, zadań nie ma przydzielonych.

117. Wiktor Morcinek, brygadzysta PKP Płaszów, przewodniczący terenowego Komitetu Frontu Narodowego, „po linii partyjnej udziela się”.
118. Jan Możdżeń, rolnik średniorolny w Radgoszczy (p. Dąbrowa Tarnowska), przez pewien czas pełnił funkcję przewodniczącego GRN, „lecz został zdjęty z tego stanowiska i otrzymał nagane partyjną za kumanie się z wrogimi elementami, tolerował fikcyjne rozbijanie gruntów, sam ożenił się u kułaka”.
119. Tadeusz Mrugacz, dyrektor naczelny Gazowni Miejskiej w Krakowie, poseł na Sejm, członek KW.
120. Stefan Mrzygłód, dyrektor Nowosądeckich Zakładów Gastronomicznych, aktywista KP w Nowym Sączu, wykładowca szkolenia partyjnego.
121. Franciszek Mucha, pracuje w kopalni „Artur” (p. Chrzanów), członek Egzekutywy OOP, bierze udział w budowie spółdzielni produkcyjnej.
122. Józef Nikitem, strażnik przemysłowy kopalni „Janina” (p. Chrzanów), „zadań partyjnych nie przyjmuje ze względu warunków domowych”.
123. Julian Niżnik, sekretarz KG w Kowali oraz członek KP w Miechowie, „zdyscyplinowany członek partii, z przydzielonych mu zadań wywiązuje się należycie”.
124. Wojciech Noçoń, rolnik 7 ha ze wsi Damieniewice (p. Olkusz).
125. Jan Nowacki, I sekretarz KG PZPR w Łabowej (p. Nowy Sącz).
126. Bolesław Nowak, rachmistrz zatrudniony w KP Olkusz.
127. Edward Nowak, dyrektor Państwowego Monopolu Tytoniowego w Krakowie, aktywista KM Kraków.
128. Józef Nowak, robotnik kopalni „Janina” (p. Chrzanów), „zadań partyjnych nie posiada, z tego względu, że słabo słyszy”.
129. Marian Nowak, dyrektor naczelny okręgu Lasów Państwowych w Krakowie, członek komitetu łączności miasta ze wsią, przewodniczący terenowego Komitetu Frontu Narodowego.
130. Stanisław Obidowicz, kierownik referatu wojskowego w prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Zakopanem, sekretarz POP, „z pracy partyjnej i zawodowej wywiązuje się dobrze”.
131. Walenty Odrzywołek, dozorca kopalni „Sobieski” (p. Chrzanów), „chętnie pracuje po linii partyjnej”.
132. Stanisław Okarmus, członek spółdzielni produkcyjnej w Lubertowie (p. Kraków), „polecenia partyjne wykonuje sumiennie”.

133. Andrzej Orszulak, przewodniczący spółdzielni produkcyjnej w Wólce Mędrzechowskiej.
134. Michał Osetek, były członek Komunistycznej Partii Francji.
135. Stefan Owsik, kierownik personalny w Rejonie Eksploatacji Dróg Publicznych w Tarnowie, aktywista KP Tarnów, „przez KP jest często używany do roboty partyjnej”.
136. Alfred Palonek, komendant Powiatowej Komendy MO w Miechowie, członek Egzekutywy KP w Miechowie, „jest aktywnym i zdyscyplinowanym członkiem partii”.
137. Michał Pałka, były członek Komunistycznej Partii Francji, obecnie pracuje na roli, jest inwalidą i pobiera rentę, piastuje stanowisko II sekretarza POP w Starej Wsi (p. Limanowa), „do chwili możliwego stanu zdrowia był pełnomocnikiem Wojewódzkiej Kontroli Partyjnej na powiat Limanowa”.
138. Władysław Pater, mistrz w Zakładach Szatkowskiego w Krakowie, aktywista KM Kraków, członek Miejskiej Rady Narodowej w Krakowie.
139. Mikołaj Pawlak, I sekretarz KM w Krakowie, członek KW.
140. Aleksander Piątek, robotnik kopalni „Janina” (p. Chrzanów), „zadań partyjnych nie posiada z tego względu, że słabo słyszy”.
141. Antoni Pluta, pracuje jako pomoc dyżuru w kopalni „Sobieski” (p. Chrzanów), jest tam I sekretarzem OOP.
142. Franciszek Płecki, członek spółdzielni produkcyjnej Rybno (p. Kraków), członek KG i wykładowca szkolenia partyjnego.
143. Kazimierz Podgórski, pracownik ochrony przemysłowej na zakładzie „Semperit”, członek Egzekutywy KD Grzegórzki.
144. Andrzej Pomierny, referent prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Olkusz.
145. Stanisław Popczyk, sekretarz POP Wiek II w gminie Ogrodzieniec (p. Olkusz).
146. Eugeniusz Przybylski, dyrektor naczelny Krakowskich Zakładów Przemysłu Terenowego w Krakowie, aktywista KM Kraków.
147. Władysław Przybyło, kamieniarz w Kamieniołomie w Libiążu (p. Chrzanów), sekretarz POP, członek KG, „w życiu partyjnym bierze udział”.
148. Jan Przybyś, p.o. kierownika Wydziału Ekonomicznego KM Kraków.
149. Franciszek Pytlik, sztygar powierzchniowy w kopalni „Zbyszek” (p. Chrzanów), sekretarz POP, „jest mało aktywny”.
150. Wojciech Ratajczek, portier PKP Kraków, sekretarz POP.
151. Ignacy Reyman, były członek Komunistycznej Partii Zachodniej Ukrainy, pracuje w ośrodku wypoczynkowym Fun-

- duszu Wczasów Pracowniczych w Zakopanem, „po linii partyjnej nie pracuje, z pracy zawodowej nie wywiązuje się należycie, niedawno otrzymaj nagane partyjną przez WKKP”.
152. Karol Rupka, pracuje w Straży Przemysłowej, w fabryce metalu w Dłużcu (p. Olkusz), sekretarz POP w tym zakładzie, aktywista KP Olkusz.
  153. Julian Roth, dyrektor naczelny Krakowskich Zakładów Artykułów Gospodarstwa Domowego, aktywista KM Kraków.
  154. Dawid Rozenstrauch, kierownik techniczny spółdzielni im. Dzierżyńskiego w Krakowie, aktywista WKKP.
  155. Genowefa Rozenstrauch, na utrzymaniu męża.
  156. Władysław Siemek, magazynier Zakładów Cynkowych (p. Chrzanów), agitator partyjny.
  157. Antoni Siewior, kierownik personalny kopalni „Janina” (p. Chrzanów), „jest aktywnym członkiem i udziela się w pracy partyjnej”.
  158. Józef Skowronek, kierownik kadr Związku Branżowego Metalowców, aktywista KD Zwierzyniec.
  159. Antoni Sojka, robotnik fizyczny w wapienniku w Płazie (p. Chrzanów), „w pracy udziela się słabo, ze względu na podeszły wiek”.
  160. Ignacy Solecki, funkcjonariusz Straży Leśnej w Krakowie, sekretarz POP przy Dyrekcji Lasów Państwowych.
  161. Franciszek Soszyński, bibliotekarz w KP PZPR w Chrzanowie.
  162. Ludwik Stachowski, kierownik personalny KZJ Przem. Kraków, członek Egzekutywy KD Krowodrza.
  163. Jan Stasiurka, majster Gumowni w Wolbromiu (p. Olkusz), aktywista KP Olkusz.
  164. Aleksander Staszak, kierownik transportu Powszechnej Spółdzielni Spożywców w Krakowie, prelegent KD Podgórze.
  165. Jan Staszczyk, strażak w Straży Przemysłowej kopalni „Janina” (p. Chrzanów), sekretarz OOP, „aktywny w pracy partyjnej”.
  166. Janusz Stern, pracownik Związku Plastyków w Krakowie, członek KD Krowodrza.
  167. Stanisław Strzałka, członek Zarządu Powszechnej Spółdzielni Spożywców w Krakowie, wykładowca szkolenia partyjnego, aktywista KM Kraków.
  168. Stanisław Susuł, dyrektor Przemysłu drzewnego, członek Wojewódzkiej Komisji Historii Partii, prelegent KD Grzegórzki.
  169. Fane Syrowy, kierownik oddziału fabryki części zamiennych w Krakowie, aktywista KD Grzegórzki.

170. Franciszek Sysak, były członek Komunistycznej Partii Francji, mieszka w powiecie Limanowa, „w pracy nie udziela się z powodu choroby i podeszłego wieku”.
171. Maksymilian Szejbel, kierownik wydziału w WUBP Kraków.
172. Robert Szelağ, kierownik personalny kopalni „Bolesław” w Sławkowie (p. Olkusz), aktywista KP Olkusz.
173. Edward Szeller, kierownik domu wypoczynkowego KC w Zakopanem, jest pełnomocnikiem komisji kontroli partyjnej przy KM Zakopane, jest członkiem KM, bierze udział w posiedzeniach Egzekutywy KM.
174. Jan Szmitt, pracownik prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie, KC przyznał mu stałą zapomogę, „nie używany do pracy partyjnej”.
175. Władysław Świniak, szef produkcji na Zakładach Szatkowskiego w Krakowie, aktywista KM Kraków.
176. Józef Tantała, były członek Komunistycznej Partii Francji, chłop z gromady Witów (p. Nowy Targ), jest kandydatem PZPR od czerwca 1952 r.
177. Jan Tąta, były członek Komunistycznej Partii Francji, obecnie pracuje jako funkcjonariusz MO w Mszanie Dolnej (p. Limanowa).
178. Władysław Topor, członek spółdzielni produkcyjnej w Wólce Mędrzechowskiej (p. Dąbrowa Tarnowska), „przyczynił się do zorganizowania spółdzielni”, członek KG.
179. Teofil Trzeciakowski, kontroler w „Fabloku” w Chrzanowie, „zadań partyjnych nie przyjmuje tłumacząc się starością, występował wrogo przeciw uchwale rządu w sprawie odebrania robotnikom 1 tony węgla”.
180. Aleksander Urbański, instruktor księgowy w Powiatowym Związku Gminnych Spółdzielni w Chrzanowie, aktywista KP Chrzanów, „używany jest do pracy społecznej i partyjnej”.
181. Jan Urbański, portier w Powiatowej Radzie Narodowej w Chrzanowie, „udziela się w pracy społecznej na terenie PRN”.
182. Józef Urbański, kierownik referatu mieszkaniowego w Miejskiej Radzie Narodowej w Chrzanowie, „udziela się po linii budowy spółdzielni produkcyjnej”.
183. Władysław Waligóra, zastępca szefa PUBP w Miechowie, jest członkiem Egzekutywy POP, „aktywny i zdyscyplinowany członek partii, z pracy na zajmowanym stanowisku wywiązuje się należycie”.
184. Jan Wantuch, główny mechanik na zakładzie „Krenolit” w Krakowie, jest prelegentem Komitetu Frontu Jedności Narodu.
185. Konstanty Waszkiewicz, II sekretarz KM w Krakowie.

186. Władysław Waśnik, woźny Gminnej Rady Narodowej w Niezskowie (p. Miechów), „jest oddanym członkiem partii, pracuje aktywnie na terenie swojej gromady, na wyższe stanowisko nie nadaje się, ponieważ jest w podeszłym wieku oraz ma niski poziom ideologiczny”.
187. Walenty Więcek, członek spółdzielni produkcyjnej w Łętkowicach (p. Miechów), członek KG, „słabo udziela się po linii partyjnej, KP za mało się nim interesuje”.
188. Franciszek Więclawek, pierwszy sekretarz KD Nowa Huta.
189. Jan Włodarczyk, kierownik personalny spółdzielni szewców w Dąbrowie Tarnowskiej, jest członkiem KP, „pracuje aktywnie nad zakładaniem spółdzielni produkcyjnych”.
190. Marta Włoszczyna, gospodyni domowa, p. Chrzanów „w akcjach wiejskich bierze udział i chętnie pracuje”.
191. Władysław Włoszczyna, referent ewidencji kopalni „Janina” (p. Chrzanów), „aktywny udziela się w pracy partyjnej”.
192. Antoni Wnęk, I sekretarz KM w Krzeszowicach (p. Chrzanów), członek KP Chrzanów.
193. Walenty Woch, sztygar kopalni „Artur” (p. Chrzanów), „w pracy partyjnej bierze udział”, należał do Obozu Zjednoczenia Narodowego.
194. Kazimierz Wroński, pracuje w sanatorium MBP w Krynicy jako wicedyrektor do spraw administracyjnych, aktywista KM w Krynicy.
195. Stanisław Wrotny, portier w fabryce eternitu w Ogrodzieńcu (p. Olkusz), członek KG Ogrodzieniec, „udziela się w pracy na terenie swojej gminy”.
196. Franciszek Wróbel, kierownik personalny Teatru Młodego Widza w Krakowie, aktywista KM Kraków.
197. Wojciech Wróbel, emeryt, nie pracuje nigdzie zamieszkuje w powiecie Nowy Sącz.
198. Józef Zając, dyrektor Zakładów Szklarskich w Krakowie, aktywista KM Kraków.
199. Stefan Zając, zastępca przewodniczącego prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Chrzanowie, aktywista KP Chrzanów, bierze czynny udział w budowie spółdzielni produkcyjnych.
200. Bronisław Zawadzki, pracuje w domu wczasowym KC w Zakopanem jako portier, „ze względu na stary wiek, nie bierze udziału w pracy partyjnej”.
201. Franciszek Ziomek, robotnik Zakładów Ceramicznych w Krzeszowicach (p. Kraków), sekretarz POP, członek KG i prelegent KP Chrzanów.
202. Franciszek Zmarzły, pracownik browaru w Tarnowie, członek Egzekutywy POP, aktywista KP Tarnów.

203. Zygmunt Zieliński, przewodniczący Miejskiej Komisji Kontroli Partyjnej w Krakowie, członek Egzekutywy KM Kraków.
204. Bartłomiej Żbik, emeryt, „nie udziela się w pracy społecznej, zamieszkuje na terenie powiatu chrzanowskiego”.
205. Jan Żółkiewicz, kontroler obwodu MPO w Krakowie, prelegent KD Podgórze, członek Egzekutywy POP.

Źródło: Archiwum Narodowe w Krakowie, KW PZPR, Wydział Organizacyjny, sygn. 51/VII/77, bp.

*

Sebastian Drabik (ur. 1985) – historyk, pracownik OBEP IPN w Krakowie, doktorant na Wydziale Historycznym UJ, opublikował m. in. "Elita polityczna krakowskiej PZPR w latach 1956-1975" (Kraków 2013), publikował m. in. w "Dziejach Najnowszych", "Pamięci i Sprawiedliwości", "Aparacie Represji w Polsce Ludowej", "Studiach Politycznych PAN", "Komunizm.net", zajmuje się historią PZPR, szczególnie w województwie krakowskim.